

# Emanciparea femeii

Timp de secole, femeile au trait intr-o lume a barbatilor, neavand nici un drept, ci doar datoria de a fi o sotii si mame bune. Fiind reprezentantii sexului tare, barbatii au reusit sa profite timp de secole de slabiciunea femeii, de inferioritatea sa din punct de vedere fizic si de finetea si sensibilitatea acesteia. Din cele mai vechi timpuri chiar pana in prezent, masculinul si experientele sale erau considerate norma pentru comportamentul si realizarile umane. Experientele femeilor si tot ce tine de femeiesc erau considerate deviatii sau exceptii de la norma universal masculina. Androcentrismul<sup>1</sup> este in continuare universal present in societatile si culturile contemporane, fiind un element essential si complementar structurilor de putere patriarhala. La nivelul cunoasterii pana in anii 1970, aproape toate teoriile au fost construite plecand de la experientele barbatilor. Pornind de la povestea biblica a crearii omului, trecand prin Antichitatea vechilor greci, pentru care femeia era considerata un barbat "mutilat", pana la influenta teoriei freudiana a sexualitatii, comportamentul uman a fost redus la experientele si privilegiile masculine. Teoria sexualitatii este una dintre cele mai criticate teorii de catre feministe, referindu-se adesea la "faza falica"<sup>2</sup>. Feministele considera ca de aici, personalitatea copiilor poate fi predeterminata: baietii se dezvoltă ca persoane active, pe cand fetele capata un sentiment de inferioritate, devenind pasive. In teoria lui Freud, a avea sau nu penis reprezinta problema esentiala in dezvoltarea psihologica ulterioara a copilului.

## **1. Prejudecatile cu care avea sa se confrunte feminismul**

Femeile erau constiente de prejudecatile care aveau sa fie eliminate si de opunerea multor conservatori, si nu numai, la dorinta lor de emancipare. Multi percep aceasta emancipare ca pe o miscare anti-barbati, anti-familie, etc. "In feminismul adevarat nu e vorba nici de mandria femeii, nici de libertatea ei de a iubi, e vorba de drepturile ei din punct de vedere legal, economic, politic. Interesul femeii e de a face femeia sa fie considerata si a se considera ea singura ca o fiinta de sine statatoare, nu ca obiect in vecinica stapanire a altora si vecinic condusa de altii."<sup>3</sup>

Una dintre prejudecatile despre feminism, este aceea ca feminismul este doar victimism si ca feministele considera barbatii vinovati de nenumaratele drepturi incalcate ale femeilor in trecut. Ceea ce nu se stie, este ca exista o mare varietate de curente feministe in diverse locuri si timpuri: liberal, socialist, modern, etc. Evident, feminismul liberal pledeaza, ca si liberalismul in sine, pentru egalitatea dinre oameni. In nici un caz acest curent nu ii acuza pe barbati pentru ca femeile au fost lipsite de drepturi din cele mai vechi timpuri. Feminismul marxist lupta impotriva "casatoriilor nefericite", ca rezultat al inegalitatii economice dintre femeie si barbat. Feminismul radical considera ca femeile ar trebui sa decopere in ele inele femeia autentica, nu sa preia sau sa imite valori barbatesti. Nici una dintre formele feminismului nu priveste femeia ca pe o

---

<sup>1</sup> androcentrism=centrat pe barbat, practica de a considera experientele masculine norma pentru comportamentul si realizarile umane

<sup>2</sup> faza desfasurata atat la fete, cat si la baieti, intre trei si cinci ani, in care copii devin constienti de diferentele sexuale, respectiv baietii au penis, iar fetele nu. Copii recunosc ca penisul este un organ "superior", care duca la baieti la "teama de castrare" iar la fete la "invidia de penis"

<sup>3</sup> [www.observatorulcultural.ro](http://www.observatorulcultural.ro), 13.01.2006

victima,ci dimpotriva,ca pe o fiinta capabila sa decida singura si sa se impuna atunci cand este cazul.

O alta prejudecata intalnita de femei este aceea ca feminismul este promovat de femei singure,nedorite de barbati, divortate,etc. Una dintre reprezentantele power-feminismului<sup>4</sup>, Naomi Wolf, este o femeie tanara,frumoasa,casatorita,are doi copii si se declara a fi fericita. Sunt multe feministe asemenea ei si exista, deasemenea, multi barbati care se declara feministi. Prejudecata in sine mascheaza o atitudine misogina, deoarece, potrivit unui asemenea standard, femeii trebuie sa se mentina mereu tanara, frumoasa si intotdeauna casatorita. Femeile pot deveni feministe ca urmare a unor nemulumiri profunde privind modul in care sunt privite si tratate in societate.

Sunt multi oameni care considera feminismul o ideologie in exclusivitate a lesbienei,a unor femei anormale,care nu sunt la locul lor. De aici rezulta si atitudinea multor femei care declara ca nu sunt feministe,evident,de teama de a nu fi etichetate. Nu se vorbeste niciodata de barbat care nu e la locul lui.In societatea romaneasca exista inca o teama de mentalitatile inveciate ale unora, o teama de a te indeparta de ceea ce era odata considerata (sau mai este)norma.Cu toate astea, multi protesta impotriva uniformizarii fortate, mai ales in tarile care au avut un timp,mai scurt sau mai lung,regim totalitar. Prejudecata releva si o atitudine homofoba, resentimentara fata de minoritatea sexuala a lesbienei. In mod ascuns insa, ea condamna relatiile de apropiere afectiva, emotionala si chiar de solidaritate feminina-toate elementele fundamentale ale unei atitudini feministe.

Prejudecata del mai des intalnita este aceea ca feminismul este o miscare anti-barbati. Aceasta indica o atitudine defensiva. Exista, intr-adevar, grupari feministe care promoveaza ideea abtinerii de la contactul heterosexual de penetrare, dar acest lucru nu poate duce la o generalizare. Miscarea feminista este impotriva discriminarii sexuale si nu impotriva barbatului. Majoritatea feministelor sunt heterosexuale si cu potential de relationare intima. Feministele sunt indreptate impotriva relatiilor dezechilibrate,bazate pe asimetrie intre celor doua genuri. Recent,ultimele scrieri feministe pun accent pe asumarea responsabilitatilor de catre femei in contextual schimbarilor relatiilor de gen, spre deosebire pe scrieri mai timpurii axate pe inlaturarea subordonarii fata de barbati. Feminismele sunt ideologii constructive,nu distructive. Nu se vrea ca puterea femeii sa fie peste cea a barbatului, ci se cer drepturi egale.

Intalnim adesea oameni care considera feminismul o miscare impotriva muncii casnice. Desi a existat tendinta de rascutare impotriva muncii casnice la inceputul anilor '60 si inceputul anilor '70, o serie de curente feministe sunt intens preocupate de valorizarea si recunoasterea sociala a muncii domestice a femeilor. Unele feministe au gasit o metoda de a masura valoarea acestei munci si au gasit si solutii pentru a o remunera. Atitudinea potrivit careia este treaba femeii sa gateasca, sa spele, sa faca curat, sa ingrijeasca copiii, etc. este revoluta in lumea civilizata. Feministele doresc o distributie echilibrata intre femeie si barbat si, in ziua de astazi, exista solutii si pentru cei care nu doresc sa faca munca domestica: aparate electrocasnice, angajarea unui om pentru curatenie,etc.

In ceea ce priveste Romania, se considera ca feminismul nu este o ideologie adaptata realitatii din tara. Acest lucru se poate usor contrazice prin niste documente care arata egalitatea in drepturi a femeii cu barbatul(constitutia si alte legi). Insa, datorita nivelului de trai redus, violenta intrafamiliala indreptata preponderant catre femei si copii este intalnita

---

<sup>4</sup> power-feminism=tip de feminism care evidentiaza schimbarile de raporturile de putere dintre barbati si femei in societatea din ultimele decenii-schimbari favorabile partii feminine

mai des in Romania decat in alte tari iar rata somajului femeilor sub 29 de ani si a celor de peste 55 intrece considerabil media pe economie. Feminismul exista si in Romania,, chiar daca se manifesta altfel decat in tarile occidentale.

## 2.Feminismul si biserica

Biblia este un document al crestinismului din cele mai vechi timpuri, iar in ultimii o suta de ani, a fost recunoscuta ca androcentrica si patriarhala. Reactia fata de aceasta problema variaza in mod considerabil. Unii au ripostat prin abandonarea Bibliei ca baza credibila a sistemului de credinte religioase. Privita din punct de vedere religios, miscarea de emancipare a femeii reprezinta o miscare “impotriva barbatului si asezamintelor dumnezeiesti privitoare la relatia barbat femeie”<sup>5</sup> Biserica considera frumusetea feminina simbolul trupesc al frumusetii duhovnicesti. Se considera ca frumusetea fizica la femeie reflecta frumusetea interioara a barbatului. Ideea ca femeia trebuie sa se supuna barbatului nu ajuta cu nimic feministele si,de aceea, multe dintre ele renunta sa mai creada in biblie sau renunta de tot la religie. Si in Sfanta Scriptura se spune ca “femeia este slava barbatului, iar barbatul este slava lui Dumnezeu”. Biserica considera ca emanciparea femeii a inceput odata cu emanciparea barbatului de catre Dumnezeu, pentru ca se considera ca biserica exploata si asuprea personalitatea umana. Aceste idei nu sunt acceptate de feministe din motive evidente. Feministele doresc drepturi egale cu barbatul, dar biserica este o institutie traditionala, care respinge aceasta egalitate. Unele dintre argumentele care sustin acest lucru este ca femeii ii este interzis sa intre in altar si ca doar barbatii pot deveni preoti.

Din punct de vedere religios, pacatul original apare odata cu femeia. Comentatori ulteriori, printre care si Sfantul Pavel, au generalizat pacatul Evei asupra caracterului femeii, justificand inegalitatea dintre femei si barbati prin relatia ierarhica dintre Adam si Eva. Eva preia imagini-simboluri ale vietii-gradina, copacul vietii, actul nasterii-si le transforma in imagini distructive care actioneaza impotriva omului. Eva a fost descrisa de-a lungul secolelor drept “creatie secundara”, “substanta inferioara”, nealcatuita dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu. Eva este considerata mai putin rationala, morala, mai instinctiva si mai expusa pacatului.

Exista doua mituri ale creatiei omului in *Facerea*, scrise in momente diferite. In textele preotesti, femeia si barbatul sunt create odata, amandoi, “dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu”. Textele preotesti se crede ca au inceput a fi scrise in secolul al VII-lea i.Hr. si apoi rescrise dupa exilul babilonian in secolele V-VI i.Hr. Cel de-al doilea mit al creatiei este cel regasit in textele iehovnice, *Facerea*, 3-4, in care este relatata alungarea din Gradinile Edenului. In aceasta varianta, barbatul este creat cel dintai si, neavand nici un “ajutor potrivit pentru el” printre animale, Dumnezeu ii faureste o femeie din trupul barbatului-femeie pe care barbatul o va numi Eva. Textele iehovnice, desi amplasate ca a doua varianta a *Facerii*, au fost probabil scrise cel dintai, posibil cu circa 400 de ani inaintea celor preotesti, in jurul secolului al IX-lea i.Hr. Unii comentatori, intr-o incercare de a reconcilia teologiile celor doua mituri, si-au creat propria femeie dintai, Lilith, ale carei independenta si egalitate ofereau o explicatie ambelor teologii. Cu toate acestea, multi teologi feministi nu considera ca acest simbol poate fi innoit in vreun fel care sa le ajute pe femei; Eva, provocatoare si ademenitoare, pare a fi o imagine puternic fixata in psihicul masculine. Multe femei ar prefera sa abandoneze figura mitologica a Evei care le-a incatusat pe femei intr-un destin “biologic” pentru prea mult timp.

---

<sup>5</sup> <http://www.timpul.md>, 12.01.2006

Credintele despre impuritate, dintre care cele privind menstruatia sunt probabil cele mai puternice, par sa functioneze ca instrumente ale relatiilor de putere in religie si, prin urmare, in societate. Grupurile conducatoare definesc ceea ce este curat si, in consecinta, acceptabil pentru Dumnezeu si om. Murdaria este inacceptabila prezentei divine, devenind asadar un insemn al slabiciunii fizice si morale. Regulile purificarii legitimeaza deci puterea presupusa a ideologiei dominante de a proteja societatea de pericolele propriei impuritati. Ritualul crestin al puritatii este derivat in mare din codurile preotesti ebraice ale

*Leviticului*, 12:1-5 si 15:19-30, in care menstruatia si nasterea de prunci o condamnau pe femeie la necuratenie sau impuritate pentru intervale de timp bine stabilite. Pentru a fi pregatit sa e apropiat de divinitate, poporul evreu i se pretindea puritatea, separarea de contactul cu orice ar fi profane, printre care contactul cu sangele ar fi fost sursa cheie de impuritate. Aceste legi limitau participarea femeii la ritualurile religioase si delimitau clar relatia cu sotul ei; emisia de lichid seminal il facea si pe barbat sa devina temporar impur, dar pentru un timp mult mai scurt, inasa nu reprezenta un obstacol pentru preotie sau mai tarziu pentru rabinat. Aceste coduri au fost elaborate si raman in vigoare in ortodocsismul ebraic modern ca si in ortodoxia crestina. In afara de varsarea de sange sacrificial, oricar alta varsare de sange, orice alta scurgere de sange este considerata tabu, necurata. Acest lucru a condus la aprecierea ca impure a femeilor expuse lunar la pierderea sangelui. Textul *Leviticului* (15:19-30) specifica expres nu numai "necuratia" femeii din cauza curgerii sangelui: ea este acuzata a fi raspunzatoare pentru aceasta curgere, caci va fi jertfa "pentru pacat"; evreii o acuza pe Eva de moartea lui Adam: intru cat ea a varsat sangele lui Adam, ea trebuie sa ispaseasca prin sangele ei sangele varsat. Acuzata de a fi "murdara" si de neatins in aceste perioade, femeia devine "paria" in propria ei Biserica, in aceea pe care Hristos a oferit-o tuturor, fara nici o deosebire. Ramane totusi curios si contradictoriu faptul ca, in decursul formarii traditiei bisericesci, practica si conceptia crestina s-au indepartat considerabil de viziunea pe care mantuitorul ne-o ofera despre femeie si despre tabuurile conceptiei iudaice. Iisus desfiinteaza conceptia de vinovatie pentru boala. Ceea ce condamna El este rautatea din sufletul omului. Nimic nu este impur pentru cel pur; nimic nu este impur decat rautatea din inima omului si faptele pe care acesta le savarseste.

Tabuurile impotriva menstruatiei si nasterii au reprezentat poate cauza principala a excluderii femeii din altar, cat si a unei perceptii indelung interiorizate a psihologiei femeii ca purtatoare de incarcatura negative, lucru care a impiedicat intimitatea femeii cu Dumnezeu. In parte, dorinta patriarhala de a detine puterea asupra vietii si mortii a fost reprezentata de controlul asupra corpului femeii, prin legile puritatii si curateniei.

Multe feministe argumenteaza ca etichetarea sangelui femeiesc cu profanul corespunde unei dramatice caderi al statului socio-religios al femeii, unde menstruatia este considerata pedeapsa pentru pacatul Evei. In aparenta, legile ebraice ale puritatii nu s-ar gasi in viata crestina moderna, cel putin in cea catolica. Mai mult, acest tabu al menstruatiei a fost distrus de Iisus Insi care vindeca o femeie care ar fi fost impura din cei 12 ani de hemoragie continua. In loc sa o condamne ca L-a atins si I-a dat, astfel, o parte din impuritatea sa, Acesta o vindeca.

In ceea ce priveste oficierea in altar de catre femei, traditiile catolice, ortodoxe si chiar si unele protestante considera ca acest lucru ar polua si profana ritualurile sacre. O adaptare a ritualului purificarii conform *Leviticului* 12:2-4 era obisnuita pana prin anii 1960 in Biserica Catolica pentru "curatenia" femeii care tocmai a nascut, ritual aflat in plin uz si astazi in Biserica Ortodoxa, "molifta" fara de care mama pruncului nou-nascut nici nu se

poate apropia de biserica, nicidecum sa intre in ea. Dupa 40 de zile de cand a nascut, molifta avea rolul de a diminua puterea sacralitatii femeiesti prin reintegrarea ei in ordinea sacra masculina. Asadar, liturghia moliftei poate reprezenta o subjugare a femeiescului a carui sexualitate haotice ameninta idealurile de rationalitate destupata si inalta spiritualitate afirmate in comunitatile patriarhale crestine.

Sangele menstrual reprezinta darul vietii in opozitie cu puterea de control, exploatarea si distrugerea patriarhala. Recent, miscarea spirituala feminista au revendicat menstruatia si nasterea de copii ca punct central al autoafirmarii si manifestarii diferentelor esentiale femeiesti.

### **3. Eliberarea sexuala a femeilor**

In ceea ce le priveste pe femei, relatiile lor sexuale au fost tacite. Miscarea sexuala a femeii reprezinta o parte importanta a emanciparii femeii si este o incercare remarcabila de a iesi din traditionalism si pune in mod deschis, explicit, o serie de probleme privind sexualitatea feminina. Miscarea de eliberare sexuala a femeilor are la baza probleme esentiale ale vietii femeii: dependententa materiala de barbat, protejarea finite biologice feminine fata de efectele sarcinilor multiple, etc. Eliberarea sexuala a femeii este legata de miscarea de emancipare a femeilor din a doua jumătate a anilor '60. Eliberarea sexuala s-a dezvoltat din experientele unei anumite generatii de femei, care au ajuns la varsta maturitatii sexuale in anii '60-'70 si au fost primele care au avut acces la contraceptive inainte de casatorie.

Eliberarea sexuala a femeilor a debutat cu o critica la adresa aspectelor de subordonare a vietii sexuale a femeilor. Eroticul este expresia libertatii umane, iar autonomia sexuala, desi greu de obinut, este un proiect demn de urmat pentru femei. Una dintre luptele duse in cadrul acestor miscari de eliberare, este aceea privind dreptul la avort deoarece feministele considera ca femeile au dreptul sa-si exprime sexualitatea fara frica de a ramane insarcinate. Ca o consecinta a acestor noi perspective, inceputul anilor 1970 a fost marcat de o preocupare intense pentru tehnicile sexuale. Intrebarea fundamentala a celor care s-au implicat in aceassta miscare era: cum pot femeile sa ajunga sa-si controleze propria activitate si experienta sexuala? In cursul acestor dezbateri s-a ajuns la puncte de vedere extreme. Devenise tabu sa afirmi ca ai placere sexuala prin penetrare dak te declarai feminista. Devenise imposibila explicarea teoretica, anatomica dorinta femeilor de a se culca cu un barbat. Optiunea lesbianismului devenise cea mai buna solutie de a evita contactele heterosexuale. In ceea ce priveste feminismul-lesbian, acesta isi are radacinile in insistenta miscarii de eliberare sexuala pe idea dreptului femeilor de a fi sexuale, de a-si afirma sexualitatea. Ideile conservatoare si cele ale noii drepte (de aparare a sexualitatii "naturale", heterosexuale, reproductive, consfiintite prin Biserica, legalizate) au fost inamicii constanti si eliberarii sexuale ale femeii. Ceea ce trebuie spus aici este ca suporterii acestei miscari au inca pareri diferite asupra modului de afirmare a sexualitatii (de ex.: problema pornografiei). Discutiile feministe privind sexualitatea au dus la depasirea punctului de vedere ca femeie unt doar vehicule ale proiectilor sexuale masculine si la afirmarea faptului ca sexualitatea umana nu poate fi inteleasa fara experientele femeilor in domeniu. Evident, miscare nu a trecut neobservata de barbati: unii au fost de accord cu aceasta miscare, altii nu s-au putut impca nici in ziua de astazi cu aceasta liberalizare care le diminueaza controlul intr-un important domeniu al vietii lor. Si astazi se considera inceperea vietii sexuale inainte de casatorie principalul motiv al divorturilor si al dezmembrarii unor familii, cu consecinte vizibile asupra copiilor. Acest lucru poate fi usor contrazis prin simplu fapt ca nepotrivirea sexuala dintre sot si sotie duce la nenumarate probleme in casnicie si, implicit, la divort. Eliberarea sexuala a

femeilor starneste si astazi controversa, insa aceasta este vazuta de majoritatea ca pe un fenomen normal si aceasta miscare a revolutionat modul in care era privit sexul.

#### **4. Legi si acte internationale in favoarea femeii**

Incetel cu incetul, vor aparea legi si documente internationale care sprijina ideea feministe. Una dintre acestea este Conventia ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare fata de femei. Conventia a fost adoptata de Adunarea Generala a ONU la 18 decembrie 1979 si a fost deschisa spre semnare la 1 martie 1980. In 2001 un numar de 168 de state au ratificat acest instrument juridic international. Romania a ratificat Conventia la 7 ianuarie 1982. Conventia, ce contine un preambul si 30 de articole, de fineste discriminarea impotriva femeii si stabileste o agenda pentru actiunile, legislative si/sau administrative, necesare a fi adoptate la nivel national in vederea prevenirii si eliminarii oricaror forme de discriminare impotriva femeilor. Prin ratificarea conventiei, statele parti se angajeaza sa supuna periodic analizei comitetului pentru eliminarea discriminarilor fata de femei, din cadrul ONU, rapoarte nationale privind progresele inregistrate in aplicarea CEDAW<sup>6</sup>

Un alt document important este Cartea Sociala Europeana (European Social Charter). Acest instrument este o extensie a Conventiei Europene pentru Drepturile Omului, care protejeaza drepturile civile si politice. Procedurile de semnare a acestui tratat European au fost deschise in 1961 si au intrat in aplicare in 1965. Tratatul garanteaza o multitudine de drepturi grupate in 19 articole la care Protocolul Adicional din 5 mai 1988 adauga inca patru articole. Cartea Sociala Europeana Revizuita (CESER) este tratatul European pentru care procedurile de semnare au fost deschise la 3 mai 1996 si a fost ratificata de noua state, prin care si Romania. Acest document juridic amendeaza si extinde lista drepturilor protejate la 40, combinand intr-unsigur instrument toate drepturile continute in CSE<sup>7</sup> in forma amendata cele din Protocolul Adicional si un numar de drepturi grupate in opt articole. Tarile angajate sa respecte CESER se supun supervizarii internationale din partea Partilor Contractante (cele noua state care au ratificat documentul) pe baza rapoartelor nationale periodice. In Protocolul din 1991, care amendeaza CESER, s-au stabilit organismele de supervizare: Comitetul de Experti Independenti, Comitetul Guvernamental, Comitetul de Ministri, care adopta o rezolutie finala la ciclul de supervizare si adreseaza recomandari statelor care nu-si onoreaza obligatiile asumate in cadrul CESER.

Documentele finale ale Celei de a patra Conferinta Mondiale (intre 4 si 15 septembrie 1995, la Beijing) adopta documente importante pentru miscarea de emancipare a femeii. Declaratia si Platforma de Actiune reprezinta un angajament ferm al celor 168 de state participante de a-si intensifica eforturile pentru a asigura afirmarea drepturilor sociale, economice si politice ale femeilor. Platforma de Actiune este o agenda de masuri concrete necesare pentru cresterea rolului femeilor si pentru imbunatatirea conditiei acestora in cele douasprezece arii critice identificate la nivel mondial. Statele semnatare se angajeaza ca, impreuna cu actorii societatii civile, sa dezvolte si sa consolideze mecanismele nationale de promovare, evaluare si monitorizare a egalitatii de gen, prin alocarea resurselor financiare si umane necesare.

Drepturile reproductive sunt drepturile cuplurilor si indivizilor de a decide liber si responsabil numarul, ritmul si momentul in care doresc sa aiba copii si de a avea acces la informatii, educatie si mijloace pentru a lua o asemenea decizie. Pe laga acest drept, oamenii au drepturi sexuale. Aceste drepturi reprezinta drepturile indivizilor de a

---

<sup>6</sup> CEDAW=conventia ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare fata de femei

<sup>7</sup> CSE=Cartea Sociala Europeana

avea control și de a decide liber în ceea ce privește propria sexualitate, fără discriminări, constrângeri sau violență. Relațiile egale între bărbați și femei include respectarea deplină a integrității fizice a corpului uman, presupun respect reciproc și disponibilitatea de a accepta responsabilitățile pentru consecințele comportamentului sexual. Baza drepturilor reproductive și a drepturilor sexuale își are originea în principiile fundamentale ale drepturilor omului și în viziunea integralistă asupra acestora pe care mișcarea feministă încearcă să o impună.

### **5. Legi și acte naționale în România**

Legea nr. 210/1999 privind acordarea concediului paternal promovează principiul paternității în viața de familie și al distribuirii între cei doi părinți a responsabilităților legate de creșterea și educația copilului. Această lege are ca scop încurajarea tatălui în a se implica mai mult în creșterea copilului. Astfel, această lege acordă dreptul cuplurilor de a decide care dintre părinți se va ocupa de copil în primii doi ani de la nașterea acestuia. Proaspătul tata poate alege să primească concediu plătit în primii doi ani în locul mamei. Legea a fost elaborată de Departamentul de promovare și asigurare a drepturilor femeilor și de elaborare a politicilor familiale din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Proiectul de lege prin care se dorește egalitatea de șanse între femei și bărbați concretizează abordarea modernă a principiului egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați în legislația românească și stabilește obligația autorităților publice de a acționa pentru realizarea în fapt a acestui principiu. Legea interzice discriminarea directă și indirectă după criteriul de sex și abordează egalitatea de șanse în domeniul muncii, în ceea ce privește accesul la educație, la cultură și la informare și participarea la procesul decizional. În momentul de față, proiectul de lege se află în discuție în cele două Camere.

Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 se referă la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, însă acest document nu conține prevederi explicite în ceea ce privește discriminarea directă și indirectă după criteriul de sex. În textul ordonanței se reafirmă că, în România, ca stat de drept democratic și social, demnitatea omului, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor reprezintă valori supreme și sunt interzise toate formele de discriminare bazate pe criteriul de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri politice, vârstă, sex și orientare sexuală.

Se poate afirma că feminismul a schimbat societatea, începând cu dreptul de vot până la cel la salariu egal pentru munca egală. Cele mai multe feministe afirmă că încă se mai pot face multe pentru femei, însă principiile feministe nu mai sunt privite ca probleme specifice. Ele s-au transformat în valori adoptate de majoritatea oamenilor. În majoritate, efectele feminismului au fost pozitive în viața de cuplu. Există însă și excepții. În anumite circumstanțe, femeile au trebuit să răspundă unor provocări și încercări epizante, așa-zisa „super-femeie”, care trebuie să realizeze balansul între carieră și familie.

Au apărut schimbări și în atitudinea față de moralitatea sexuală și comportamentul sexual. Femeile au câștigat dreptul asupra corpului lor și dreptul de a-și exprima propria sexualitate. Revoluția sexuală a fost privită ca pe un lucru pozitiv și a permis femeilor să abordeze sexul în aceeași măsură în care o fac bărbații.

Feminismul a influențat chiar și Biserica. O dovadă ar fi faptul că în protestantismul catolic, femeile pot fi preoți și în Iudaismul Reformat, femeile primesc din ce în ce mai multe drepturi iar dorințele lor sunt importante pentru comunitatea religioasă.

Cu toate acestea, Romano-catolicii, ortodoxii si musulmanii interzic femeilor sa fie recunoscute drept preoti sau sa studieze in aceeasi masura cu barbatii teologia.

### **Bibliografie:**

- Vovelle,Michael; *Omul luminilor*, Iasi, Polirom 2000
- Dragomir,Otilia; Miroiu,Mihaela; *Lexicon feminist*; Iasi, Polirom, 2002
- <http://www.ortho-logia.com>
- <http://www.anasaf.ro>
- <http://www.observatorulcultural.ro>
- <http://www.timpul.md>